

УДК 351.751

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

*Гуйда О., аспірант Навчально-науково-виробничого центру
Національний університет цивільного захисту України*

Останнє десятиліття в розвитку телекомунікацій дійсно можна назвати революційним. Саме в ці роки науково-виробничий потенціал галузі одержав широке комерційне використання. Змінилися й продовжують мінятися умови проведення. Прискорюється процес випуску виробів нової техніки й росте їхня наукоємність.

У господарському механізмі державного регулювання функціонування телекомунікацій вирішальну роль відіграє система державних регламентацій, тому що по типу формування й розвитку зв'язку ставиться до природніх монополій. Її відрізняють величезні первісні витрати капіталу, висока капіталомісткість проведення, а також лімітовані виробничі потужності, швидке розширення яких сполучено із труднощами як технічного, так і економічного характеру. Враховуючи величезну важливість галузі (у соціальному, економічному, військовому й політичному відношеннях), держава захищає й жорстко регулює її розвиток. У всіх високоіндустріальних країнах до початку - середини 90-х років, еволюція зв'язку здійснювалася в рамках державної (приватної - тільки в США) регульованій монополії.

Регулювання мережних галузей у комбінації з державною монополією в більшості європейських країн розглядається як відповідь на проблему природньої монополії мережних галузей. Дані правила торкаються сфер інвестицій, ціноутворення й доступу до ринків; каталог загальних зобов'язань з послуг і цін, що поширюється на незалежні компанії й приватні особи, регламентує розвиток телекомунікацій.

Характерно, що функціонування мереж було організовано не у формі окремої компанії, а у вигляді вертикально супідрядної державної монополії. Вертикальні монополії з дозволу держави поширилися на залізниці, телекомунікації й енергетикові. Тим самим була виключена конкуренція у використанні мереж, так само як і в сфері мережних послуг. Відбулася переоцінка послуг як у залізничних, так і в телекомунікаційних мережах Європи. Нова тарифікація за користування залізничними й телекомунікаційними мережами Європи відбулася тільки на початку 90-х років [1].

Будучи заснованими на комп'ютерному обміні, цифровій передачі сигналів, лініях зі скловолокна й на бездротових технологіях, сучасні телекомунікації являють собою ємний вид технологій. У чинність того, що багатонаціональні компанії відомі своєю особливою активністю в технологічно ємних секторах економіки, телекомунікації являють собою природне поле для інвестицій у зазначену сферу, особливо коли мова йде про модернізацію телекомунікацій при ліберальному політичному режимі.

На початку 80-х років з'явилося нове покоління служб і альтернативних засобів зв'язку. Для їхнього становлення й розвитку вже не потрібні такі гігантські інвестиції, як на спорудження телефонно-телеграфної мережі. Виникли реальні стимули залучення різноманітних форм приватного капіталу й, отже, конкуренції. Відповідно прискорюються інноваційні процеси як у виробництві техніки, так і в організації на її основі нових систем і служб зв'язку. Телекомунікації перетворюються у високорентабельний бізнес. Сектор відрізняється високим ринковим потенціалом і ефективністю інвестицій. Окупність останніх у нових службах (стільникової, радіотелефонної, супутникової, міжнародної й багатьох телематичних) досягається за 4-6 років. Тим більше, що віддача від розвитку традиційної телефонної мережі на практиці в 6-7, 5 рази перевищує первісні інвестиції.

Новий "виток" розвитку телекомунікацій, з погляду проведення елементів базової інфраструктури, досить капіталоємний. Тому промислові компанії змушені всіляко розширювати своє проведення для одержання "економії на масштабі"[2]. Їхня діяльність здобуває планетарний розмах. Фірми раціоналізують своє проведення, орієнтуючись на дешеву робочу силу й ринки з високим потенціалом попиту. Конкуренція на ринку послуг і встаткування зв'язку здобуває вкрай запеклий характер. Намітилася загальна тенденція до усунення монополії в області послуг зв'язки. Сфера зв'язку вступила в епоху реформування.

Реформи готувалися довго, особливо ретельно в Європі, де за національним "барометром" вивірявся кожний крок і прораховувалося "м'яке" входження в ринок із плавним переходом на непряме управління. У провідних країнах світу держава не зменшувала ступінь своєї участі у сфері телекомунікацій. Стимулювання конкуренції сполучається із твердим контролем, нові сегменти ринку відкриваються в певній черговості. При цьому сфера традиційних служб (телефон, телеграф) і інфраструктура базових мереж у більшості країн залишається мало порушеною конкуренцією. Головним важелем реконструкції телекомунікацій стала їхня денационалізація.

Література

1. Дегтяр А. О. Державно-управлінські рішення: інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення : монографія / А. О. Дегтяр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2004. – 224 с.

2. Семенченко А. І. Електронна модернізація державного управління / А. І. Семенченко // Державне управління : підруч.: У 2 т. Т. 2; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К.; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. – С. 219–224.